

HÖGSKOLAN
DALARNA

Examensarbete

Kandidatuppsats

Synen på martyrskap inom den shiitiska grenen av Islam utifrån två shiitiska författare och teologer

Författare: Gordana Stankovic

Handledare: Torsten Hylén

Examinator: Fredrik Karlsson

Ämne/huvudområde: Religionsvetenskap/Islam

Kurskod: 2033

Poäng: 15 Hp

Examinationsdatum: 2020-01-20

Vid Högskolan Dalarna finns möjlighet att publicera examensarbetet i fulltext i DiVA. Publiceringen sker open access, vilket innebär att arbetet blir fritt tillgängligt att läsa och ladda ned på nätet. Därmed ökar spridningen och synligheten av examensarbetet.

Open access är på väg att bli norm för att sprida vetenskaplig information på nätet. Högskolan Dalarna rekommenderar såväl forskare som studenter att publicera sina arbeten open access.

Jag/vi medger publicering i fulltext (fritt tillgänglig på nätet, open access):

Ja

Nej

HÖGSKOLAN
DALARNA

Abstract

Denna uppsats handlar om hur två kända muslimska författare och teologer, Ali Shariati och Murteza Mutahhari, ser på begreppet martyrskap i den shiitiska traditionen inom Islam. Studien presenterar även de likheter och skillnader som finns i synen på martyrskap utifrån de olika författarna och teologerna. De båda tar avstamp ifrån berättelsen om martyren Imam Husayn och Karbaladramat. Material från flera olika författare har använts för att tydliggöra tidigare forskning.

Metoden som använts, för att få fram ett resultat, har varit en form av begreppsanalys, där olika begrepp och teman, som har en koppling till begreppet martyrskap, tagits ur sin kontext för att sedan analyseras och bearbetas. I analysen har det framkommit att både Shariati och Mutahhari har en likartad syn och inställning till begreppet martyrskap.

Diskussionen i uppsatsen har handlat om att framhålla resultatet av analysen samt att visa på jämförelsen som gjorts teologerna emellan.

Nyckelord

Martyrskap, Husayn, Karbala, Islam, Shia.

Innehållsförteckning

Abstract.....	2
Nyckelord	2
Innehållsförteckning.....	3
1. Inledning.....	4
1.1. Syfte.....	5
1.2. Frågeställningar	5
1.3. Uppsatsens disposition	6
2. Teoretiskt ramverk och metod	7
2.1. Teoretiskt ramverk - Begreppshistoria.....	7
2.2. Metod - Begreppsanalys.....	8
2.3. Motivering av valet av författarna.....	9
2.3.1. Ali Shariati.....	9
2.3.2. Murteza Mutahhari	11
3. Tidigare forskning.....	14
3.1. Larsson och Thurfjell.....	14
3.2. Keddie.....	14
3.3. Hylén.....	14
3.4. Aghaie	15
4. Bakgrund	16
4.1. Shias ursprung	16
4.2. Martyrskap.....	16
4.3. Husayn och Karbaladramat.....	17
5. Material	19
5.1. Shariati	19
5.2. Mutahhari	22
6. Resultat av analys	25
6.1. Ali Shariatis syn på martyrskap.....	25
6.2. Murteza Mutahharis syn på martyrskap.....	28
6.3. Diskussion.....	32
6.3.1. Metoddiskussion	34
6.3.2. Personliga tankar om ämnet.....	35
7. Litteraturlista/referenslista	37

1. Inledning

Många våldsdåd kopplas idag samman med den shiitiska grenen av islam. Detta beror oftast på att sunniterna genom åren haft ett större inflytande över vad som ska uttalas i media om islam.

Man stöter ibland på föreställningen att shiitisk islam skulle vara mer politisk och extremistisk än sunnitisk islam (Larsson & Thurfjell 2013, s: 11). Detta i sin tur leder till begreppet martyrskap som vidare är ett begrepp som målar upp bilden av tortyr, blod och död.

Man kan ofta höra och läsa sig till i media om de våldsamma shiiterna och deras sätt att utnyttja martyrskapet i syfte att få sin politiska vilja igenom. Detta används ofta som en propaganda som skrämmer.

Jag kan dock känna att det bakom varje religiös martyr ligger en logisk berättelse - en historia som formar och ger mening åt martyrens död. En martyrs död tolkas och återberättas inom samhällen till dess att martyrens arv blir en del av gemenskapernas kollektiva historia eller minne. På detta sätt kan en martyrs arv överträffa tiden, förbli relevant för dessa samhällen oavsett historiska eller politiska situationer.

Inom den shiitiska grenen av islam kan man läsa sig till om hur profeten Muhammeds dotterson Husayn dödades år 680 under ett slag i Karbala. Efter denna händelse har Husayn kommit att bli ett framträdande ansikte för begreppet martyr inom shiaislam.

Denna berättelse har blivit mycket central för hur man i nutiden ser på shiitisk martyrideologi och hur denna påverkar aktivismen inom politiken.

Händelsen med Husayn i Karbala uppmärksammas i det nutida shiaislam mest vid Ashura högtiden som sker varje år. Ashura högtiden framhåller framförallt minnena av den hemska händelsen i Karbaladramat, då man ofta under denna högtid på nytt upplever händelsen genom att dramatisera den.

HÖGSKOLAN
DALARNA

Berättelsen har en betydande roll för shiamuslimers världsuppfattning och den är även grundläggande för identitetsskapandet.

Hur beskrivs då martyrskap inom Islam utifrån ett shiitiskt perspektiv? Jag har valt att titta närmare på detta med hjälp av två kända shiitiska författare och teologer inom ämnet, Ali Shariati och Murteza Mutahhari.

1.1. Syfte

Syftet med den här studien är att undersöka martyrskap utifrån ett shiitiskt perspektiv med hjälp utav två kända shiitiska författares och teologers syn på ämnet. Studien syftar även till att göra en jämförelse mellan författarnas och teologernas förklaring av martyrskap.

1.2. Frågeställningar

- 1) Hur beskriver och behandlar Ali Shariati begreppet martyrskap inom den shiitiska traditionen i Islam?
- 2) Hur beskriver och behandlar Murteza Mutahhari begreppet martyrskap inom den shiitiska traditionen i Islam?
- 3) Vilka likheter och skillnader finns mellan de två författarna i presentationen av martyrskap?

1.3. Uppsatsens disposition

Uppsatsen inleds med ett abstract som kort sammanfattar hela uppsatsens innehåll. I anslutning till denna finns fem nyckelord, som kan användas för att lättare söka på uppsatsen. Efter denna finns en innehållsförteckning som visar på uppsatsens innehåll.

Därefter följer en inledning med en kort översikt över ämnet martyrskap och dess innebörd generellt. Inledningen följs av syftet för studien samt tre frågeställningar som bryter ner syftet, vilket är att undersöka hur två kända muslimska teologer och författare ser på och behandlar begreppet martyrskap inom den shiitiska traditionen i Islam.

Syftet och frågeställningarna följs av det teoretiska ramverket och metoden som presenterar begreppshistoria som följs av metodbeskrivning av begreppsanalysen och motiveringen av de valda författarna och teologerna.

Därefter presenteras den tidigare forskning som gjorts inom samma ämne där Larsson och Thurffjells, Keddies, Hyléns och Aghaies skrifter presenteras samt en kort beskrivning av författarnas yrkestillhörighet.

Efter den tidigare forskningen följer en bakgrund till ämnet, där Shias ursprung beskrivs utifrån olika författare, begreppet martyrskap förklaras, Husayn och Karbaladramat beskrivs och återberättas.

Därefter kommer materialet av författarna Shariati och Mutahhari som sedan följs av resultatet av analysen som gjorts på teologernas och författarnas material. I direkt anslutning till resultatet av analysen följer en diskussion om likheter och skillnader som uppkommit i och med analysen av de båda författarnas och teologernas syn på martyrskap samt en metoddiskussion. Denna diskussion avslutas med en kort reflektion av personliga tankar om ämnet.

Slutligen innehåller uppsatsen en litteratur och referenslista som visar på vilket material som använts i studien.

2. Teoretiskt ramverk och metod

Jag avser här att redogöra för begreppshistoria, metoden begreppsanalys som använts i studien och en motivering av valet av författarna med en bakgrundsbeskrivning av dessa två teologer.

2.1. Teoretiskt ramverk - Begreppshistoria

Kurunmäki (2000, s: 177) inleder sin bakgrund i begreppshistoria genom att skriva att den centrala utgångspunkten för begreppshistoriska studier är tanken om att språket är som ett historiskt fenomen. Vidare skriver han att begreppen inte går att definieras som stabila och oföränderliga eller gemensamma för alla (Kurunmäki 2000, s: 177). Med detta menar han att varje begrepp har sin egen betydelse beroende av kontext och ämne. Det är svårt att visa på begreppets betydelse om detta tas ur sin kontext, utan att man är insatt i det stora hela begreppet tagits ur.

Kurunmäki tar upp begreppet demokrati som exempel, men menar att olika politiker har sin egen syn på begreppets verkliga innebörd. Olika personer kan med andra ord använda samma ord utan att nödvändigtvis mena samma sak (Kurunmäki 2000, s: 177). Författaren skriver vidare att det inom begreppshistoria brukar göras en analytisk skillnad mellan ord (eller termer) och begrepp å ena sidan, och å andra sidan mellan idéer och begrepp (Kurunmäki 2000, s: 178). Det ter sig vara viktigt att förstå att begrepp är knutpunkter där ord och idéer möts (Kurunmäki 2000, s: 178). I det historiska perspektivet, belyser författaren, att en forskare alltid måste ta hänsyn till begreppets särskilda historiska och retoriska sammanhang (Kurunmäki 2000, s: 178).

”Begreppshistoria innehåller ett starkt drag av perspektivism som utgår från tanken att vi inte kan nå ett objektiva svar på våra frågor, eftersom dessa svar varierar med perspektivet från vilket frågorna ställs (Kurunmäki 2000, s: 179). Därför kan det vara värt att alltid se till bakgrunden och den

HÖGSKOLAN
DALARNA

kontext som begreppet befinner sig ifrån början innan man tar ut begreppet för att vidare analysera dess betydelse och innebörd i en sammanhållen text. ”För att kunna förstå en författares avsikter och hur texten förstås i hans eller hennes samtid, måste man ta reda på vilka frågor som diskuterades under den aktuella tidsperioden” (Kurunmäki 2000, s: 184). Dock är det viktigt att ha i åtanke att varje begrepp har sin egen historia, varje begrepp härstammar från något annat. Dessa behöver inte nödvändigtvis handla om historiska ämnen utan ”olika kontexter kan naturligtvis utgöras av olika historiska perioder, men de kan också utgöras av olika geografiska miljöer, olika kulturella eller intellektuella traditioner osv.” (Kurunmäki 2000, s: 180). Därav är det av vikt att se till hela bakgrunden och tänka utanför ramarna när man analyserar ett begrepp taget ur sin kontext.

2.2. Metod - Begreppsanalys

Metoden som använts i studien har varit en form av begreppsanalys. I denna studie har metoden som Kurunmäki nämner inom begreppshistoria använts. Dock har studien inte gjort en analys av den historiska utvecklingen av begreppen, men i övrigt har den metod som Kurunmäki beskriver följts.

Begrepp som anses vara av en beskrivande karaktär av begreppet martyrskap, har tagits ur sin kontext för att sedan analyseras till att få reda på i vilken mån begreppet beskrivit tillhörigheten till martyrskap. Begreppsanalysen har varit av värde för att klargöra begreppets innebörd i dess kontext utifrån de olika författarna och teologerna Shariati och Mutahhari. Syftet har varit att ta reda på vilka begrepp de båda författarna och teologerna använder sig utav för att beskriva sin syn på martyrskap. Valet av just denna metod har varit för att kunna bryta ner de ibland

HÖGSKOLAN
DALARNA

svårdefinierade begreppen till mindre delar, för att lättare kunna urskilja vad författarna egentligen anser om martyrskap.

Metoden har gått ut på att välja ut begrepp som på något vis har en koppling till huvudämnet eller huvudtemat martyrskap. Därefter har begreppet tagits ur sin kontext och analyserats till den grad att hela temat täckts upp med en vidare förklaring till textens eller styckets innebörd.

2.3. Motivering av valet av författarna

Shariatis och Mutahharis utsagor har legat till grund för hur det shiitiska martyrskapet beskrivs.

Här avser jag att redogöra för deras bakgrund, vilken i sin tur är anledningen till valet av just dessa två författare och teologer för undersökningen av det shiitiska martyrskapet.

Med hjälp av dessa två författare, har studiens frågeställningar om det shiitiska martyrskapet besvarats.

2.3.1. Ali Shariati

Ali Shariati (1933–1977) kom från Iran, staden Khurasan och var en mycket intellektuell muslimsk författare och teolog. Hans far var mullah Aqa Muhammad Taqi Shariati.

Både Shariati och hans far var aktiva talare när det handlade om politik och Karbala paradigmen i Muharram ritualen under åren 1960 och 1970 talen.

Shariati kallas för den iranska revolutionens ideolog då han under 1900-talet var den mest inflytelserika personen. Han hade tagit sin doktorsexamen i Paris vid Sorbonne. Under sin studietid i Paris arbetade han även med den algeriska nationella befrielseörelsen år 1959.

Som student i Paris stötte han på den ”tredje världen” ideologin vilken kom att starkt influera hans verk. Han ville därmed med sina verk uppnå ett

klasslöst samhälle som skulle präglas av islamiska och delvis fundamentalistiska reformationsidéer (Aghaie 2001, s: 165–166).

Han drömde om en islamisk totalitarism, den enda han såg som något som fullständigt respekterar individen, som inte gör honom till en slav, utan till någon som bara underkastar sig Gud (Keddie 1981, s: 221).

Shariati hade en önskan om att vara en tänkare i religiösa politiska banor i en kontext av den tredje världens befrielsekamp. Han kände ganska akut av kolonialismens och neokolonialismens problem och attackerade särskilt kulturell kolonisering, vilken bidrog till att människor fick en distans till sina rötter (Keddie 1981, s: 217).

Det sägs att Shariatis ideologi starkt var influerad av Västerens idéer och marxismens politiska filosofi samt med de traditionella islamiska doktrinerna och Shi-ismen. Han återinförde västs tänkande kring utbildning, konst och kultur och försökte få iranier att relatera till dessa idéer och se dem som de nya shiitiska kulturella symbolerna.

Shariati var vid den här tidpunkten väldigt kritisk mot Shahs regim. På grund av han ideologier fick han ett stort antal fiender, men även medföljare. Medföljarna var framförallt ungdomar från medelklassen som var utbildade och bekanta med västs ideologier. På detta sätt påverkade hans tankar samhället både under och efter den islamiska revolutionen i Iran. Han menade på att det inte var någon idé att bara invänta den tolfte imamen, utan att man medvetet själv skulle påskynda återkomsten av denne genom att arbeta för social rättvisa. Även till den nivå där man godkänner martyrskap eller jihad (Aghaie 2001, s: 166).

Hans skrifter publicerades brett både på band och i broschyrer före och efter den islamska revolutionen och blev även publicerade i stora volymer av böcker som såldes i tusentals exemplar i efterhand.

Shariati kallas för den viktigaste ideologen av den iranska revolutionen. Han använde sig regelbundet av Karbala symbolismen i sina tal mot Shahs regim. Han presenterade Karbala paradigmen på ett oortodox sätt.

(Aghaie 2001, s: 166–167). Han ansåg även att Husayns rörelse kunde förknippas med både krig och martyrskap. Handlingen som Husayn utförde, menade Shariati, skulle egentligen ha varit en form av jihad, men det blev det inte då Husayn inte hade tillräckligt med medel för att genomföra en framgångsrik sådan. Shariati menar på att man måste utföra shahadat om förmågan att utföra jihad inte finns. Shahadat definierade han som att offra hela sig själv eller sin karaktär för ett begrepp eller en orsak. Hela martyrens väsen blir därmed helig om orsaken är helig (Aghaie 2001, s: 168).

Enligt Shariati så utförde Husayn sin rörelse i syfte att främja det goda och att motverka det onda samtidigt som han strävade efter att återuppliva den utrotningshotade andan inom Islam (Aghaie 2001, s: 168).

Husayns metod i rörelsen klassar Shariati som martyrskap. Han hävdade att Husayn var väl medveten om att upproret skulle leda till hans död, men att detta ändå inte fick honom att ge upp sin plan. Shariati skriver att Husayn kände att han behövde utföra detta då han var skyldig att agera mot Yazid och hans män i och med att han hade ärvt det ansvar från de föregående imamerna (Aghaie 2001, s: 168).

2.3.2. Murteza Mutahhari

Murteza Mutahhari (1919–1979) var en traditionell shiitisk mujtahid och forskare som var inflytelserik i den islamiska revolutionen 1978–1979 i Iran.

Han föddes i en liten stad i provinsen Khorasan i Iran. När han blev tillräckligt gammal började han studera islamisk rättspraxis under Ayatollah Khomeini vid Madrasah Fayziyah i Qom. Han fann Khomeini intressant för sin kunskap om filosofi och etik, och var hans hängivna student i 12 år. Skolan han studerade vid kom senare att bli känd som ett centrum för revolutionära teologistudenter där han även efter sina studier själv blev professor i teologi.

HÖGSKOLAN
DALARNA

Även Mutahhari själv skrev sedan verk inom filosofi, rättsvetenskap och teologi (Aghaie 2001, s: 172).

Mutahhari deltog i många protester mot Shah regimen, vilket sedan ledde till att han tillfångatogs i fängelse år 1964. Han kritiserade även Shariati för att försöka sammanföra västs marxism med islam.

År 1979 i maj grundade Mutahhari rådet för den islamiska revolutionen på Khomeinis begäran. Hans engagemang fick honom att spela en stor filosofisk och politisk roll inom ledningen för den iranska revolutionen (Aghaie 2001, s: 172).

Mutahharis text om Karbala publicerades under namnet ” The Epic of Husayn” år 1968. Han presenterade historien från ett annat perspektiv mot hur bland andra Shariati hade gjort.

Han motargumenterade det traditionella sättet att framhäva historiens mening. Han betonade att tidigare forskare före honom hade lagt för mycket betoning på händelsens tragiska sida.

Mutahhari menade på att händelsen med Husayn både var en helig episk händelse samtidigt som den var ett steg mot en islamisk revolution.

Han argumenterade för att lägga mer vikt på Husayn som en hjälte och jämförde honom med Alexander den Store och andra hjältar som Rustam av Iran (Aghaie 2001, s: 172 – 173).

Både Shariati och Mutahhari såg händelsen i Karbala utifrån två perspektiv, en ”negativ sida” och en ”positiv sida”.

Den negativa sidan visar på det tragiska slutet i Karbala där Husayn och hans följeslag dör i ett martyrskap. Här betraktas anhängarna till Yazid som de centrala förövarna (Aghaie 2001, s: 173).

Mutahhari menar på att gråta och att sörja är det rätta svaret, för Karbala är en tragedi, inte bara för islam, utan också för hela mänskligheten.

Husayns martyrskap i Karbala är en berättelse om fruktansvärd orättvisa,

HÖGSKOLAN
DALARNA

om människans omänskliga beteende mot andra människor och om den brutala korruptionen av islam av Yaziderna.

Samtidigt påpekar Murteza Mutahhari att Husayns martyrskap inte bara är en fruktansvärd tragisk händelse att minnas, utan att det även här finns en ljus sida av händelsen. Nämligen resultatet som i sin tur hade direkt relevans för samtida sociala och politiska frågor.

Husayns martyrskap ledde till att ögonen öppnades för de troende muslimerna om det orättvisa och ”o-muslimska” systemet av Kaliferna. En annan ljus viktig aspekt av det hela var att detta var en lösning för de troende muslimerna att uppnå sitt kall, inte bara under denna tidsepok, utan även en moralisk obligation för alla muslimer.

Mutahhari menade på att Husayn fullföljde obligationen att protestera mot religiös korruption i och med sitt martyrskap i Karbala. Hans exempel gjorde sånt avtryck i historien att det än idag har en stor betydande effekt på muslimerna.

Vidare menade Mutahhari att, genom att demonstrera det sanna islam för muslimerna via Husayns protest, återuppväcktes den äkta andan av islam i den islamska gemenskapen (umma), andan och kärleken till islam som profeten en gång hade försett muslimerna med i deras hjärtan (Aghaie 2001, s: 173 – 174).

HÖGSKOLAN
DALARNA

3. Tidigare forskning

Här kommer en redovisning av de mest framträdande författarna, vars material har använts i denna studie.

3.1. Larsson och Thurfjell

Göran Larsson är professor i religionsvetenskap vid Göteborgs universitet, och David Thurfjell vid Södertörns högskola. Larsson och Thurfjell har författat en liten skrift för myndigheten SST:s räkning med titeln Shia-muslimer i Sverige – en kortfattad översikt (2013).

Boken ger först en kort genomgång av shia-islams uppkomst och går sedan in på hur shiiterna i Sverige är organiserade.

Jag har använt Larssons och Thurfjells skrift främst som bakgrundsmaterial.

3.2. Keddie

Nikki R. Keddie är en amerikansk forskare i östra, iranska och kvinnors historia. Hon är professor i historia vid University of California i Los Angeles. Hon har skrivit boken *Roots of revolution – an interpretive history of modern Iran*. Denna bok skildrar revolutionen som en följd av de komplexa sociala spänningarna i landet. Hon presenterar de viktigaste fakta i ett sammanhang av klasskonflikt, etnisk och religiös heterogenitet, stam- och icke-stamformer av social organisation samt underordning av kvinnor.

Jag har använt Keddies skrift främst som bakgrundsmaterial.

3.3. Hylén

Torsten Hylén är docent i religionsvetenskap. Han arbetar som lektor i religionshistoria vid Högskolan Dalarna. Han har skrivit avhandlingen *Husayn, the Mediator : A Structural Analysis of the Karbala Drama according to Abu Ja'far Muhammad b. Jarir al-Tabari (d. 310/923)*, där

HÖGSKOLAN
DALARNA

avsnittet The Karbala drama today främst använts som bakgrundsmaterial och i diskussionsdelen.

Detta avsnitt handlar om profeten Muhammads dotterson Husayn som år 680 gick in i en kamp i ett försök att se till att den politiska makten återfördes till profeten Mohammeds familj. Denna visar även hur Husayn genom sitt martyrskap kom att spela en stor roll för dagens shiiter.

3.4. Aghaie

Kamran Aghaie är docent i studier om Mellanöstern vid University of Texas at Austin. Han har skrivit artikeln The Karbala narrative: Shi'í political discourse in modern Iran in the 1960s and 1970s. Denna har jag främst använt som bakgrundsmaterial och i diskussionsdelen.

Hans artikel berättar om Husayn och Karbaladramat utifrån perspektivet om hur det har påverkat politiken i det moderna Iran. Aghaie har lagt fokus på att framföra Karbalaberättelsen utifrån olika berättarperspektiv och författare/teologer.

De ovanstående författarna med flera har tidigare beskrivit begreppet martyrskap utifrån det shiitiska perspektivet.

Denna studie har dock i syfte att belysa och framlägga de likheter och skillnader som finns mellan Shariati och Mutahhari i synen av martyrskap inom Shiatraditionen.

4. Bakgrund

Här avses att presentera bakgrunden till ämnet martyrskap inom den shiitiska traditionen i Islam.

4.1. Shias ursprung

Shia-islam härstammar från arabiskans ”Shiat-Ali” som betyder Alis parti. Shiiterna ansåg att Ali stod profeten Muhammed närmast och att Mohammed av den anledningen hade valt Ali som ställföreträdare efter profetens död. Inom shia utvecklades en lära som på flera sätt skiljer sig från den sunnitiska läran. I vissa fall skiljer sig läran på flera avgörande punkter. ”Den avgörande skillnaden mellan sunni och shia har att göra med hur man ser på religionen islams fortsättning efter profeten Muhammeds död år 632 efter vår tideräkning” (Larsson & Thurfjell 2013, s: 13).

Gruppen av de senare kallade shiiterna, menade på att profeten Muhammad själv, innan sin död, hade bestämt att hans kusin och svärson Ali skulle bli Imam, ledaren för muslimerna, efter sin egen död. Shiiterna själva trodde då att Gud själv hade valt Ali som efterträdare, att han redan hade något gudomligt inom sig. Han var dessutom gift med profetens dotter Fatima, vilken han hade två söner med, Hassan och Husayn. De skulle få ärva föräldrarnas gudomliga vägledning (Hylén 2007, s: 16).

4.2. Martyrskap

Begreppet martyrskap härstammar från början av det grekiska ordet för vittne, ”martyr”. I arabiskan kan man dra en semantisk parallell för den arabiska termen för martyr, nämligen shahid, som i sin tur är en term i den heliga boken Koranen där betydelsen av begreppet nästan alltid är vittne och den som kan intyga och ge bevis (Firestone 2004, s: 136).

Historiskt sett kan martyrer ses som det ultimata exemplet på trossystemet för vilka de var villiga att dö. Vanligtvis är detta trossystem i en minoritetsposition, eller under attack från en mer kulturellt eller politiskt dominerande ställning i deras region. Vägen till martyrskapet inkluderar vanligtvis en serie händelser: martyrens lidande, fiendens uppenbarligen orättvisa natur, ett slutligt uttryck för trots och i slutändan hans eller hennes död (Cook 2007, s: 2–3).

4.3. Husayn och Karbaladramat

Idén om martyrdöd och lidandets karaktär har en bakgrund i det shiitiska islam. Varje år under de första tio dagarna av Muharram-månaden samlas hängivna troende i Karbala, platsen där Husayn, barnbarn till profeten, torterades av den sunnimuslimska institutionen. Där klagar och sörjer de hans död med rituell självskada och utsätter sig själva för en verklig fysisk påfrestning i ett slags passionsspel av lidande och firande.

Imam Husayns död blev ett paradigm av osjälvisk uppoffring och en källa till frälsning för shiamuslimer genom böner för imamerna (Firestone 2004, s: 142).

År 680 dog profeten Muhammeds dotterson Husayn under slaget vid Karbala där han gjorde uppror mot kalifen Yazid, och blev därmed förklarad martyr.

Husayn ses än idag, 1337 år senare, som det främsta exemplet på martyrskapet och den som ska efterliknas så gott det går i nutida shia, vilken inte glömts bort och om vad som hänt. Händelsen i Karbala är fortfarande en central del för de shiitiska muslimerna.

Kalifen Yazid var den förste kalifen som inte kände profeten Muhammed personligen. Ali och Muhammeds dotter Fatima hade två söner varav en var Husayn. Husayn bestämde sig för att ta sig från staden Medina till staden Kufa år 680 med tanken i huvudet att överta staden i och med en maktkamp. Kämparna som var hans allierade i Kufa skulle hjälpa honom i

kampen. Husayn reste dit med hela sitt följe som även bestod av hans anhöriga och familj. Väl på plats blev han sviken av kufaborna, som var rädda för att stå på sig mot staten, och Husayn övergavs därmed i kampen (Halm 2007, s: 9, 14, 16).

Umayyad-guvernören, Yazid, såg omlokaliseringen som ett hot och skickade ut trupper för att hitta al-Husayns parti. Umayyad trupperna hittade Husayn och hans parti vid Eufratfloden i Karbala, i Irak den 10 oktober 680 (även känd som 10: e Muharram eller "Ashura" i den muslimska hijri-kalendern) och förhindrade dem från att få vatten.

Långsamt döende av uttorkning, dödade ummayyad-trupperna medlemmar av Husayns parti en efter en, inklusive hela hans familj utom en son.

Husayn var vittne till allt detta eftersom han var en av de sista som dog och kämpade ädelt till slutet för att få vatten för kvinnorna och icke-stridande och att ta hand om sina förfallna barn (Cook 2007, s: 56–57).

Husayns övertygelse om att martyrskapet var hans enda alternativ inför förtrycket och tyranni för den korrupta Yazid var avgörande för att definiera hur shiiter kom till jihad och martyrskap (Hylén 2007, s: 17).

När han var omgiven och under belägring avvisade han kompromisserbjudanden från Yazids guvernör som skulle ha låtit honom att leva, men kompromiss med det onda var inte ett acceptabelt alternativ för Husayn. Husayn och alla hans kämpar massakrerades, deras kroppar trampades medvetet av hästar och deras huvuden skars av och visades upp i Karbala. Så småningom levererades Husayns huvud till Yazid i Damaskus (Hylén 2007, s: 18–19).

Medan praktiskt taget alla muslimer blev förskräckta över vad som hände med Husayn och hans familj, förvandlades bland shiiterna skräcken till skuld och ett extremt fokus på sorg som påminner om hur vissa kristna ser på Jesu död (Cook 2007, s: 58).

Martyrlistan är lång bland imamerna inom shiatraditionen, men Husayns martyrskap anses vara det mest betydelsefulla inom Shia (Firestone 2004, s: 142). Dagens moderna shiitiska martyrskap har blivit en djup kultur av

HÖGSKOLAN
DALARNA

radikaliserade sunni-muslimska militanta utövare bland arabiska grupper som al-Qaida och dess anhängare, och bland palestinska militanta utövare som Hamas, al-Jihad al-Islami (islamisk jihad) och Tanzim från al-Fatah (Firestone 2004, s: 142).

”Karbala berättelsen har visat sig vara en anmärkningsvärt flexibel uppsättning av symboler, som kan utvecklas som svar på förändrade politiska trender” (Aghaie 2001, s: 176).

5. Material

Här presenteras materialet av de båda författarna och teologerna som sedan ska analyseras.

5.1. Shariati

Det är många som skrivit och pratat om Imam Husayn och händelsen i Karbala, vilken i sig berättar mycket om Husayn och hans historiska roll. Dock har det inte lika ofta diskuterats kring hans syfte för självuppförande. Ali Shariati undersöker begreppet offer i ”Arise and Bear witness”, begreppet som framställs som martyrskap ur en vetenskaplig synvinkel.

Shariati menar på att Husayn och slaget vid Karbala behöver betraktas som ett evigt och transcendent fenomen, snarare än enbart en tragisk händelse man inom traditionen behöver sörja. Därav dissekerar Shariati begreppet martyrskap (Shariati 1981, s: 6)

Enligt Shariati klassificeras profeterna i två klasskillnader: Abrahamiska och icke-Abrahamiska profeter. Den första profetkedjan uppstod från massorna, dessa profeters uppdrag riktades mot folket. Den senare gruppen var aristokrater, budbärare direkt relaterade till maktstrukturen. Profeternas yttersta uppdrag från Abrahams kedja var att etablera en religion och dess namn är underkastelse; ”Islam” (Shariati 1981, s: 7, 8). Shariati påpekar att ”... profeten själv började sina ansträngningar för att

HÖGSKOLAN
DALARNA

förstöra alla värderingar av okunnighet och aristokratiskt tänkande... Hans rörelse var ämnad att arbeta mot bedrägeri, falskhet, polyteism, skapande av oenighet, hyckleri, aristokrati och klasskillnader", detta för att förklara jämlikhet för allt" (Shariati 1981, s:10).

Efter profetens död återuppstod, enligt Shariati, allt som profeten hade arbetat mot. Detta orsakade imam Husseins uppror i staden Karbala (Shariati 1981, s: 11). Under Othmans styrning tog Omayyiderna ställning i religionen.

Femtio år efter profetens död hade Omayyiderna ockuperat varje bas i samhället och lärjungarna i Mohammeds skola ingick i tre grupper. Den första gruppen var de människor som stod mot perversionen som Ammar, Abdullah ibn Mas'oud, Hojr ibn Adi (ledaren för den andra generationen av revolutionen).

Den andra gruppen, enligt Shariati, var de som drog sig tillbaka i de lugna hörnen av moskéerna, upptagna med böner och meditationer samtidigt som de utförde en lång fasta. De har funnit sin väg till himmelriket på detta sätt, istället för på slagfälten.

Slutligen är den tredje gruppen de följeslagare som övergav slagfältet med full medvetenhet på Badr, Ohod och Husayn (Shariati 1981, s: 14).

Shariati hävdar att två destruktiva fenomen föll över folket; "i Guds namn" och "Guds religion".

Det första destruktiva fenomenet kommer från religiösa myndigheter, pseudo-islamiska forskare och präster (Shariati 1981, s:18).

Deras ståndpunkt är att, oavsett om någon begått felaktiga handlingar eller bedrägerier, ska det finnas hopp om Guds förlåtelse och barmhärtighet.

Med andra ord är det för den enskilda människan förbjudet att döma eller fördöma en annan människa, detta är enligt fenomenet Guds uppdrag.

Det uppenbara resultatet av sådana resonemang är total acceptans och lydnad, följaktligen borde vi vara tålmodiga och "överlåta allt till Gud".

Shariati menar på att detta resonemang kring fenomenet hos de religiösa

HÖGSKOLAN
DALARNA

myndigheterna förlamar den andra generationen av islam. ” Det är de strikta, ansvarsfulla fundamentalistiska muslimerna som utnyttjar varje ögonblick till "att ansluta sig till det goda och förbjuda det onda" (Shariati 1981, s:19).

Det andra destruktiva fenomenet är fatalismen, den första tankeskolan som skapades under tiden med Omayyiderna: *The Divine Fate*. Detta innefattar det Koranen säger att "Gud är den absoluta härskaren". Med andra ord har ingen annan något att säga till om förutom Gud. Vad man än gör, ska ske för Guds vilja. Dessa uttryck har en bedövande effekt på de starkt troende muslimerna, då de har blivit informerade om att det är Ummayiderna som härskar då de fått makten av Gud. Det har ingen betydelse om det är gott eller ont som sker, allt ter sig, enligt dem, ske för Guds vilja. Det är helt utanför människans makt enligt detta fenomen (Shariati 1981, s: 19, 20).

Shariati fortsätter med att försöka definiera Imam Husayn revolution. Shariati avfärdar påståendet att imam Husayn lämnade Medina för att genomföra en politisk eller militär revolt eftersom imamen inte hade de tillgängliga möjligheterna att göra en sådan revolution. Imam Husayn lämnar Medina för Mecka och tillkännager; "Jag lämnar Medina för att bjuda in människor till det goda och förbjuda det onda". I Mecka tillkännager han; "jag går till min död". Shariati anser att syftet med hans rörelse varken är att springa eller söka avskildhet, utan när en ansvarsfull ledare ser om han förblir tyst kommer Islam att förvandlas till regeringens religion. Shariati förklarar: "Han har bara ett vapen – döden." Husayn, arvinge till Adam som ger liv till mänsklighetens barn och efterträdaren till de stora profeterna, som lärde mänskligheten "hur man lever", har nu kommit att lära mänskligheten "hur man dör" (Shariati 1981, s: 23). "Döden, för Adams söner, är lika vackert som ett halsband runt halsen på en ung och vacker flicka" (Shariati 1981, s: 23).

Enligt Shariati har begreppet martyrskap denna betydelse:

Ordet Shahid betyder martyr i arabiskan. ”Detta begrepp innehåller den högsta formen för vad en människa säger. Det betyder att vara närvarande, vittna, en som vittnar. Det betyder också det som är förnuftigt och märkbart, den som alla vänder sig mot. Slutligen betyder det modell, mönster och exempel” (Shariati 1981, s: 36).

”Att uppstå och vittna i vår kultur och vår religion är inte en blodig och oavsiktlig händelse. I andra religioner och stamhistorier är martyrskapet offrandet av hjältarna som dödas i fiendens strider. Det anses vara en sorglig olycka full av elände. De som dödas på detta sätt kallas martyrer och deras död kallas martyrskap” (Shariati 1981, s: 36).

5.2. Mutahhari

Martyrskap inbegriper döden för en person som, trots att han är fullt medveten om de risker som är involverade, villigt möter denna för en saklig sak eller som den heliga Koranen säger, för Allahs väg (Mutahhari 1985, s: 9).

”Men anse ej dem, som dödates för Guds skull, döda. Nej de äro levande: de försörjas hos sin Herre, Koranen 3:163 (Mutahhari 1985, s: 9).

Martyrskapet har två grundläggande element: a) Livet offras för en sak och b) offret görs medvetet.

I vanliga fall när det kommer till martyrskap är det fråga om brott. Vad gäller offret är dennes död helig, men vad gäller hans mördare är dennes handling en förödande brottslighet (Mutahhari 1985, s: 15).

”Martyrskap är heroiskt och beundransvärt, för det är resultatet av en frivillig, medveten och osjälvisk handling. Det är den enda typen av död som är högre, större och heligare än livet självt” (Mutahhari 1985, s: 16).

Mutahhari menar på att det är beklagligt att man ska se på Husayn som Martyrernas patriark, då detta medför att man tror att Husayn förlorade

sitt liv i onödan. Shiiterna sörjer Imam Husayn på grund av hans oskuld (Mutahhari 1985, s: 16).

Det är därför av vikt att komma ihåg att Imam Husayn medvetet utgjorde sig själv till det högsta offret.

Hans motståndare ville att han skulle lova sin trohet, men han, väl vetande om konsekvenserna, valde att motstå deras krav. ”Han betraktade det som en stor synd att förbli tyst. Berättelsen om hans martyrdöd, och speciellt hans uttalanden, vittnar om detta faktum” (Mutahhari 1985, s: 16).

När Imam Husayn bestämde sig för att åka till Kufa, försökte några försiktiga medlemmar i hans familj att avskräcka honom från att åka dit. Deras argument var att hans handling inte var logisk. De hade rätt på sitt eget sätt. Familjens logik stämde inte överens med Husayns. Men Imam Husayn hade en högre logik. Hans logiska förklaring visade sig vara i högre rang, som ligger utanför vanliga människors förståelse (Mutahhari 1985, s: 28–29).

En martyrlogik är unik. Det är därför ordet martyr är omgivet av helighet. Det har en anmärkningsvärd position i ordförrådet för det heliga. Det antyder något högre än känslan av en hjälte och en reformator. Det kan inte ersättas med något annat ord.

En martyr odödliggör sig själv på sitt sätt. Han ger ovärderligt nytt blod till samhället. En martyr odödliggör hela sig själv genom sitt blod. Hans blod flyter för alltid i samhällets vener. Var annan grupp av människor kan bara göra en del av sig själva odödliga, men en martyr kan odödliggöra kompletta sig (Mutahhari 1985, s: 12–13).

”Martyrskap är detsamma som injicering av blod i samhället, speciellt om samhället lider av blodbrist. Det är martyren som injicerar friskt blod i samhällets vener och samhället övertar en del av martyrens mod och styrka” (Mutahhari 1985, s: 30).

Med andra ord kan detta tolkas som att man som martyr gör samhället en tjänst och samtidigt höjer upp sig själv i Allahs ögon. Detta bekräftas genom nedanstående som profeten själv uttryckt.

”Över alla dygder finns en annan dygd, men det finns ingen dygd högre än den att dödas för Guds skull” (Mutahhari 1985, s: 32).

En annan aspekt av martyrskapet är viktig. Det är martyrens tvåfaldiga relation till samhället: (a) hans förhållande till dem som har berövats hans närvaro bland dem, och (b) hans förhållande till dem, som genom deras förnedring skapade en atmosfär där han var tvungen att stå emot dem och lägga till sitt liv. Det är uppenbart, från martyrens anhängare, att en martyrs död innebär en stor förlust för dem. När de uttrycker sina känslor, gråter de verkligen över sin egen otur.

Martyrskap är önskvärt om man tar hänsyn till situationen i vilken den äger rum. Martyrskap krävs vid oönskade och horribla situationer (Mutahhari 1985, s: 35–36).

Att besegra fienden är inte det enda föremålet för martyrskapet. Det syftar också till att skapa en brinnande glöd. ”Martyrerna är samhällets ljus. De utsläcks och lyser upp samhället” (Mutahhari 1985, s:11).

Om Imam Husayns anhängare inte hade lagt ner sina liv den dagen, hade inte lika mycket glöd ha skapats denna dag.

Även om Imam Husayn var den centrala figuren i denna händelse av martyrskapet, ökade hans kompanjoner dess lyster, storhet och värdighet. Utan deras bidrag skulle Imam Husayn och hans martyrskap kanske inte ha haft så stor betydelse i det nutida shia. Detta är fortfarande en levande berättelse som upprepas varje år i Ashura traditionen och uppmuntrar shiamuslimer att efterlikna denna i den mån det går (Mutahhari 1985, s: 11).

Avslutningsvis menar Mutahhari på att det viktigaste och mest utmärkande draget hos en martyr är att han genomsyrar hela sin omgivning med mod och hänförelse. Det är därför viktigt med martyrskap inom Islam (Mutahhari 1985, s: 31).

6. Resultat av analys

Syftet med analysen har varit att besvara frågeställningarna om vad Shariati respektive Mutahhari menar på att martyrskap inbegriper, samt att ta reda på likheter och skillnader författarnas syn emellan. Analysen har utförts i form av en begreppsanalys, där jag valt ut relevanta begrepp och teman som författarna förknippar med martyrskap.

Presentationen av resultatet av min analys, framlägger jag i form av underrubriker för varje begrepp respektive tema med citat jag valt ut utifrån de båda författarna.

6.1. Ali Shariatis syn på martyrskap

- **”Självuppoffrande”**
 - *”...The purpose for which Husayn so generously sacrificed himself” (Shariati 1981, s: 6).*
 - *”...I am going to my death” (Shariati 1981, s:23).*

Ett självuppoffrande är vad Shariati kallar Husayns död för i Karbalaberättelsen. Han menar på att Husayns död inte bara är ett traditionellt martyrskap i och med hans självuppoffrande. Berättelsen förknippas idag med en tradition där sörjandet av Husayns fall är det centrala, just på grund av att det var ett självuppoffrande Husayn utförde i rättvisans namn.

Shariati menar dock att händelsen inte bör ses som endast en tragisk händelse, där en man dog i sitt självuppoffrande, utan snarare som ett transcendent fenomen, vilket i sin tur innebär att man bör se Husayns död som en andlig företeelse, det vill säga något som hänt som kan liknas vid ett mirakel. Därför dissekerar Shariati begreppet martyrskap när det kommer till berättelsen om Husayn.

Shariati menar på att Husayn tillkännagav i Mecka att han gick mot sin död i och med att han vågade stå emot, enligt honom, det onda. Hans avsikter var inte att utföra en militär revolt, då han själv var medveten om att han inte hade medel för detta. Han valde istället att självuppföra sig för att få människorna att se det goda framför det onda.

- **”Guds välvilja”**

- *”Whatever one does is done according to the wishes of God” (Shariati 1981, s: 19).*

- *”...God is the Absolute Commander” (Shariati 1981, s: 19).*

Var sig man utför något gott eller ont så var tanken att det är Guds vilja. Människan har ingen som helst makt att styra över sina egna bestyr i grund och botten. Allt man gör är för Gud och för en självs eget bästa. Enligt Shariati är det helt utanför människans makt när det kommer till Guds välvilja.

Denna tanke bestyrker då Shariatens syn på självuppförande av Husayn och att detta bör ses som ett transcendent fenomen då Gud förmodligen även styr denna handling. Det fanns en mening med Husayns död, hans martyrskap, och det bekräftar Shariati genom att slå fast vid att allt sker för Guds välvilja. Gud vill gott och använde sig av Husayns självuppförande för att åstadkomma ett detta martyrskap för den goda sakens skull.

Fatalismen hade en stor påverkan på människorna, vilken ledde till den första tankekolan vid namn: The Divine Fate. Med denna menade man, som citatet lyder, att ”Gud är den absoluta härskaren”. Ingen människa, med eller utan makt hade rätt att döma eller fördöma någon annan. Allt handlade om Guds välvilja, denna var av högsta prioritet.

- **”Döden som vapen”**

- *”Death, for the sons of Adam, is as beautiful as a necklace around the neck of a young and beautiful girl” (Shariati 1981, s: 23).*

Shariati menar på att Imam Husayn, som arvinge till Adam och efterträdare till de stora profeterna, hade ett uppdrag till människorna, där han skulle visa på hur man lever, men även hur man dör. Husayn hade sagt att han går till sin död i syfte att öppna upp ögonen för mänskligheten om vad som är rätt och vad som är fel. Han menade på att det vore en synd att bara vara tyst. För att uppnå mänsklighetens uppmärksamhet och respekt och visa på vad som är rätt och vad som är fel var det enda han kunde göra dö. Enligt Shariati var döden hans enda vapen mot stormakterna och deras förtryck mot människorna. Martyrskapet blev därmed ett faktum för Husayn enligt Shariati.

- **”Vittnesmål”**

- *”To arise and bear witness in our culture and in our religion is not a bloody and accidental happening” (Shariati 1981, s: 36).*
- *”...I am leaving Medina to invite people to the good and to forbid evil” (Shariati 1981, s: 23).*

Människan existerar av en viktig anledning i Islam, att underkasta sig Gud och följa hans välvilja. Människan finns även till för att vittna i Guds namn på jorden. Shariati menar på att Husayns martyrskap inte var en omedveten handling som ledde till döden, utan att han snarare gick in i döden medvetet för att vittna för Allah. Alla vänder sig till personen som bär på ett vittnesmål, vilket medför att denna föregår som ett exempel eller en modell för hur en människa ska te sig. Husayn utförde därmed ett äkta martyrskap enligt Shariati för sin kultur och sitt folk i Guds namn.

Shariati skriver att Husayns revolution handlade om att öppna upp ögonen på människorna och bjuda in dem till det goda. Detta kan tolkas som att imam Husayn kände att han hade fått ett gudomligt uppdrag, att leda människorna till rätt tankar. Husayns liv och martyrskap har varit av stor vikt för att vittna för människorna om att det goda alltid kan besegra det onda med rätt handlingar. Han menade även på att han som ansvarsfull ledare inte kunde förbli tyst om han ville att Islam skulle bli regeringens religion.

6.2. Murteza Mutahharis syn på martyrskap

- ”Allahs väg”
 - ”Men anse ej dem, som dödats för Guds skull, döda. Nej de äro levande: de försörjas hos sin Herre” (Mutahhari 1985, s: 9).

Citatet ovan som är ett utdrag ur Koranen kan direkt tolkas som att det finns ett liv efter döden för den som godtroget tror på Allah. Har man levt ett gott liv, kommer man, förhoppningsvis som troende muslim, att komma till Herren Allah och fortsätta leva och försörjas där.

Anledningen till att Mutahhari eventuellt valt just detta citat i Koranen, har en betydelse för hur man i Koranen, kan tolkas, se på martyrskapet. Att dö betyder uppenbarligen inte att dö och försvinna för evigt, utan tolkningen som gjorts här, är att om man dör för rätt sak så öppnar Herren själv upp för ett evigt liv hos Honom i paradiset. I synnerhet om man dött eller dödats för Guds skull. Dessa människor anses då ha valt Allahs väg, vilken i detta fall innefattar döden. Människan går då självmant på ett eller annat vis in i döden för Guds skull med kunskapen om att Allah kommer att ta emot denne.

- **”Offer”**
 - *”Offrets död är visserligen helig, men hans mördare har begått ett avskyvärt brott” (Mutahhari 1985, s: 15).*

Mutahhari skriver som ovan att offret inom martyrskap ses som heligt, medan den som tog offrets liv ses som en som begått ett brott. Tolkningen här har då gjorts att Mutahhari ser Husayns död som helig, men förövarna som såg till att han dog har begått ett brott. Vidare kan tolkas, utifrån citatet, att Husayn i det här fallet blev en martyr på grund av mordet som utfördes på honom.

Begreppet offer förknippas ofta med sorg och något som är tragiskt. Även i Husayns fall ses hans offerskap med sorg, men Mutahhari menar på att det ej får glömmas att Husayns död även är helig i det här fallet då den även ses som ett martyrskap för sitt folk.

- **”Vittnesmål”**
 - *”...Berättelsen om hans martyrdöd, och speciellt hans uttalanden, vittnar om detta faktum” (Mutahhari 1985, s: 16).*

Husayns död har kommit att bli en stor del av shiiternas liv och denna har även präglat deras syn på livet. Det går att konstatera, enligt Mutahhari, att Husayn var medveten om att han skulle offras som en konsekvens av att han gick emot sina förövare, men detta stoppade honom inte då han själv ansåg att det var en synd att förbli tyst. Mutahhari menar på att Husayns handlingar vittnar om hans syn på sina motståndares sätt att agera.

- **”Helighet”**
 - *”Det råder inga tvivel om att ordet martyr enligt den islamiska terminologin är ett heligt ord...” (Mutahhari 1985, s: 12).*
 - *”Martyrskap är detsamma som injicering av blod i samhället, speciellt om samhället lider av blodbrist” (Mutahhari 1985, s: 30)*

Enligt Mutahhari är martyrskap heligt inom den islamska terminologin. Detta på grund av att martyrlogiken är unik. Mutahhari menar på att ett martyrskap är mer än bara en vilja att reformera och ändra i ett samhälle. Det ses snarare som ett sätt att ge samhället nytt friskt blod genom sin död. Genom att medvetet ge sitt liv i en kamp, går man mot det heliga i Allahs namn. Man tillför samhället samma mod som man själv visar i och med sitt martyrskap, samtidigt höjer man sig själv i Allahs ögon. Därav menar Mutahhari på att ordet martyr är omringat av helighet.

- **”Guds välvilja”**
 - *”Över alla dygder finns en annan dygd, men det finns ingen dygd högre än den att dödas för Guds skull” (Mutahhari 1985, s: 32).*
 - *”Martyrskap är heroiskt och beundransvärt, för det är resultatet av en frivillig, medveten och osjälvisk handling. Det är den enda typen av död som är högre, större och heligare än livet självt” (Mutahhari 1985, s: 16).*

Inom islam finns det, enligt Mutahhari, alltid övre dygder, eller mer värda dygder. Mutahhari menar dock att dödas för Guds skull är den högsta dygden. Med ett annat uttryck tolkas då här att ett martyrskap är det bästa man kan göra för att tillfredsställa sin Gud, Allah. Martyren ses på ett helt annat sätt av Allah än andra ”vanliga” människor. Att dö för sin Gud är av högsta helighet inför Allah. Allah är den allsmäktiga och därför inbegriper det som den högsta dygden att ge sitt liv för den goda sakens skull. Mutahhari menar på att livet måste offras för en sak och att offret görs medvetet, för att det ska klassas som ett martyrskap i Allahs ögon.

Livet är av störst vikt i Guds ögon, men döden i och med ett martyrskap är av större vikt och helighet då det ses som något resten av människorna bör beundra och lära sig utav. Detta är ett sätt att visa på hur man gör en osjälvisk handling för ett bra syfte.

- **”Mod och hänförelse”**

- *”Det utmärkande draget hos en martyr är att han genomsyrar hela sin omgivning med mod och hänförelse” (Mutahhari 1985, s: 31).*
- *”Martyrerna är samhällets ljus. De utsläcks och lyser upp samhället” (Mutahhari 1985, s: 11).*

Att vara en martyr, menar Mutahhari på, är att visa mod för sitt folk och sin omgivning. Egenskaperna hos en martyr är just mod och hänförelse. Genom att visa detta mod genom sitt martyrskap, tillför man även samma mod i samhället. Meningen med ett martyrskap är därför att tillföra modet och hänförelsen som saknas i en omgivning och samhälle. Mutahhari menar på att man inte enbart använder martyrskap för att besegra fienden, utan just för att tillföra en brinnande glöd hos folket i samhället. Mutahhari anser att en martyr måste släcka sitt eget ljus (liv i detta fall), för att öppna upp ögonen för människorna och fortsätta lysa för dem istället. Det går att dra parallellen här att människan inte inser vad denne har förrän hen har förlorat det. Först när martyren ”slocknat” lyser tillvaron upp i samhället för folket.

6.3. Diskussion

I denna diskussionsdel ämnas att diskutera de tre frågeställningar som uppsatsen tar avstamp ifrån, nämligen hur de olika teologerna Shariati och Mutahhari ser på begreppet martyrskap inom den shiitiska traditionen inom Islam.

Här avses även göras en jämförelse mellan de olika teologernas syn på martyrskap, och därmed avgöra eventuella likheter och skillnader dem emellan. Diskussionen kommer att föras med hjälp av den tidigare forskning som gjorts inom samma ämne av andra författare, och därmed även konstateras om den tidigare forskning som gjorts överensstämmer med den undersökning som gjorts i denna studie.

Resultatet av analysen visar på att de båda teologerna, Shariati och Mutahhari, använder sig utav vissa specifika begrepp för att belysa och förklara begreppet martyrskap. Dessa begrepp har i sin kontext ibland haft en underliggande mening som kunnat kopplas till ämnet martyrskap. I vissa fall har man kunnat se en direkt koppling, medan man i andra fall behövt läsa mellan raderna för att tyda budskapet författarna velat framföra. Detta har självklart att göra med just de två olika teologernas och författarnas synsätt på det hela och i vilken kontext de skrivit i. Kurunmäki beskriver detta fenomen genom att säga att *”Begreppshistoria lyfter fram perspektivism även på så sätt att den försöker utforska uttalanden som gjorts från olika politiska positioner och därmed från olika perspektiv”* (Kurunmäki 2000, s: 180).

Det har gått att konstatera att de båda författarna använder liknande begrepp för att förklara samma sak. I dessa fall har det ofta handlat om typiska teologiska begrepp såsom ”Guds välvilja” och ”offer” eller ”självuppoftande”. Ser man till hur Shariati och Mutahhari använt, exempelvis, begreppet ”Guds välvilja”, går det att se en tydlig likhet dem emellan. Båda beskriver Guds välvilja på ett sådant sätt där man först och

främst belyser kriteriet att Gud är den allsmäktige och att inget annat spelar någon roll. Beträffande martyrskap, är att dö för Gud den absolut finaste gesten en troende shiit kan göra. Detta är att välja Allahs väg.

Den största likheten teologerna emellan är att de båda utgår ifrån Imam Husayn och Karbalaberättelsen när de diskuterar begreppet martyrskap. Det är ett mycket liknande sätt de båda har vid skrivning beträffande historien om Husayn kopplat till martyrskap. De båda menar på att politiken har spelat en stor roll för det martyrskap som Husayn fick gå till mötes. Detta går även att relatera till tidigare forskning som gjorts av Aghaie (2001, s: 176) som skriver att berättelsen om Karbala har visat sig vara en anmärkningsvärd uppsättning av symboler som kunnat utvecklas som svar på förändrade politiska trender.

Som tidigare påpekats i studien, så har ett antal begrepp tagits ur sin kontext för att analyseras för hur just dessa belyser martyrskapet. Flera av de valda begreppen visar på att martyrskap handlar om något högre än den vanliga mänskligheten, med andra ord går det att uttolka att Imam Husayn ses som en utvald helig person som framförde budskapet till de dåvarande människorna. Att Husayn ses som en helig person bekräftar Hylén (2007, s: 16) genom att skriva att Husayn var den ene sonen till Fatima och Ali som skulle få ärva föräldrarnas gudomliga vägledning.

Shariati och Mutahhari menar båda på att martyrskapet, dvs. Husayns egen död, var den enda logiska utvägen för Imamen själv och hans följeslagare i Karbaladramat. Husayn var tvungen att dö för att få framföra sitt budskap till folket. Därav går att se en likhet mellan teologernas syn på martyrskap. Hylén (2007, s: 17) har i sin tidigare studie också skrivit att Husayn själv ansåg att hans enda alternativ inför förtrycket och tyranni var att ge sig själv som offer för martyrskap.

En anmärkningsvärd skillnad mellan teologerna är synen på huruvida Karabalahändelsen bör ses som enbart en tragisk händelse eller som ett

transcendent fenomen. Shariati menar på att martyrskap inte är det enda som går att utläsa från Karbalahändelsen, utan att man snarare bör se Husayns självuppoftande som en andlig företeelse istället för som ett traditionellt sätt att dö en martyrdöd. Att händelsen är tragisk, visar även Shariati på, men han menar också att detta mer bör ses som ett transcendent fenomen. Detta bekräftas i Aghaies (2001, s: 168) studie där han menar att Shariati beskriver martyrens väsen som något heligt om orsaken är helig.

Mutahhari ser däremot Husayns död som ett traditionellt martyrskap för att komma till Allah, där det mänskliga möter det transcendenta.

Aghaie (2001, s: 173) bekräftar även detta, då han visar på att Mutahhari beskriver Husayns martyrdöd som något en hjälte bara kan göra och jämför honom med andra stora hjältar som Alexander den Store och Rustam av Iran.

Som förslag till fortsatt forskning, skulle jag tycka att det vore intressant att undersöka varför martyrskapet används för andra syften idag, än vad Husayn använde det för. Detta då man ofta kan läsa och höra att vissa personer utser sig själva till martyrer genom självmordsbombning.

6.3.1. Metoddiskussion

Denna studie har avsett att ta reda på hur det shiitiska martyrskapet beskrivs och behandlas utav två kända shiitiska författare, Ali Shariati och Murteza Mutahhari. Tidigare forskning har gjorts inom samma ämne, dock har den tidigare forskningen haft fokus på att förklara varifrån det shiitiska martyrskapet tar avstamp ifrån.

Det som varit unikt i denna studie är att fokus har legat på hur dessa två kända författare och teologer uttryckt sig om just martyrskapet, nämligen vilka begrepp de använt sig utav och vilka teman som författarna och teologerna ansett vara av relevans vid beskrivning av martyrskapet.

Fördelen med att utföra en begreppsanalys, har varit att jag tydligare kunnat se vilka religionsspecifika begrepp som använts vid beskrivningen av det shiitiska martyrskapet samt att jag kunnat plocka ut svårtydda begrepp ur en specifik kontext, för att sedan bryta ner dessa i mindre delar och se in på djupet av begreppets betydelse i just denna samma kontext. Detta sätt att analysera begreppen och de teman jag valt, har gett mig en bredare förståelse för de olika författarnas sätt att beskriva och tala om samma ämne, nämligen martyrskapet inom den shiitiska traditionen.

Nackdelen med metoden är dock att det blir en begränsad redovisning av författarnas utsagor kring martyrskap. Detta då metoden gått ut på att jag valt ut specifika begrepp för analys och inte analyserat hela deras texter. Valet av enbart två författare medför också en begränsad räckvidd, då man inte kan säga att svaren är definitiva för hela det shiitiska perspektivet.

Dock känner jag att min studie når långt med denna metod, i synnerhet med tanke på studiens syfte. Jag har fått de svaren jag sökte efter och anser att metoden är av hög relevans för denna typ av undersökning.

6.3.2. Personliga tankar om ämnet

Jag anser att martyrskap är ett viktigt ämne att belysa inom den islamska traditionen. Speciellt då detta begrepp i nuvarande Islam lätt kan misstolkas och kopplas samman med olika terroristiska organisationer som härjar i världen vid skrivande stund. Människor använder idag sin tro för att uträtta förfärliga handlingar, som de själva säger görs i Guds namn, men detta har jag svårt att ta in och tro på. Gud, oberoende av trostillhörighet, värderar livet högt.

HÖGSKOLAN
DALARNA

Att begreppet i sig både kan ha en positiv klang och en negativ klang, är beroende av i vilken kontext detta används. En viktig tanke som väckts inom mig vid utformningen av denna studie, är att en sak inte nödvändigtvis behöver vara sann bara för att man dör för den. Dock anser jag att om en person dör för sin sak, för sin sanning, så finns där en väldigt stark tro på att man gör det rätta. Ger man sitt liv för sin tro, då måste man tro väldigt djupt, vilket i sin tur, enligt mig, är en fin gåva från Gud. Att tro innebär att inte ge upp hoppet, även om så livet behöver sättas till. Detta är martyrskap.

7. Litteraturlista/referenslista

- Aghaie, Kamran (2001). The Karbala narrative: Shi' i political discourse in modern Iran in the 1960s and 1970s. *Journal of Islamic Studies* 12:2.
- Cook, David (2007). *Martyrdom in islam*. Cambridge University Press.
- Firestone, Reuven (2004). *The theology of martyrdom*. I: Fields M. Rona (red.), *Martyrdom, The psychology, Theology, and Politics of Self-Sacrifice*. Praeger Publishers.
- Hylén, Torsten (2007). *The Karbala drama today*. I: Husayn, the Mediator: A Structural Analysis of the Karbala Drama according to Abū Ja'far Muḥammad b. Jarīr al-Ṭabarī (d. 310/923). Diss. Uppsala universitet.
- Halm, Heinz (2007). *The Shiites - a short story*. Princeton: Markus Wiener Publishers.
- Haider, Najam (2014). *Shi' í Islam*. Cambridge University Press.
- Keddie R. Nikki (1981). *Roots of revolution, an interpretive history of modern Iran*. The Vail-Ballou Press, Binghamton, N.Y.
- Kurunmäki, Jussi (2000). *Begreppshistoria*. I: Bergström G. & Boréus K. (red.), *Textens mening och makt, metodbok i samhällsvetenskaplig text och diskursanalys*. Studentlitteratur.
- Larsson & Thurfjell (2013). *Shia-muslimer i Sverige, en kortfattad översikt*. Shiasamfund.se
Hämtad: 2019-12-05
https://www.myndighetenst.se/download/18.373f439f14832abd2cf2d9a9/1409663377272/Shia-muslimer%20i%20Sverige_komplett.pdf
- Mutahhari, Murteza (1985). *Martyren*. Islamiska kulturcentret i Norden.

HÖGSKOLAN
DALARNA

HÖGSKOLAN
DALARNA